

KATEDRA I KLINIKA PSYCHIATRYCZNA

Warszawski Uniwersytet Medyczny

00-665 Warszawa, ul. Nowowiejska 27 tel. 22-825-12-36 fax: 22-825-13-15

Prof. dr hab. n. med. Marcin Wojnar

Warszawa, dnia 02.04.2018

RECENZJA
ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
mgr Moniki Szymańskiej

pt.: „Czynniki predysponujące i rozwój zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofili”

Promotor: prof. dr hab. med. Zbigniew Lew-Starowicz
z Zakładu Seksuologii Medycznej i Psychoterapii
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego

Zaburzenia preferencji seksualnych, szczególnie te związane z naruszaniem norm prawnych, stanowią złożony problem diagnostyczny i terapeutyczny. Wielowymiarowe uwarunkowania etiologiczne, obejmujące czynniki biologiczne, społeczne i psychologiczne, przyczyniają do rozwoju zaburzenia, o którym ciągle jeszcze wiele nie wiemy. Coraz szersza dostępność do światowego piśmiennictwa w tej tematyce uwypukla złożoność problematyki, w szczególności w zakresie metodologii prowadzonych badań. Niehomogenne grupy badane, gdzie sprawcy różnych przestępstw przeciwko wolności seksualnej kwalifikowani są do jednej grupy (tzw. *sex offenders*), ich niska liczebność czy też różnorodne podejście do weryfikacji postawionego rozpoznania to tylko wybrane wątpliwości, które można wyłonić podczas analizy współczesnej literatury. Podobne zastrzeżenia dotyczą także prac badawczych prowadzonych w naszym kraju.

Należy podkreślić, iż opublikowano niewiele badań dotyczących polskiej populacji sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej, w szczególności tych, u których rozpoznano zaburzenia preferencji seksualnych. Tymczasem właśnie to rozpoznanie stanowi jeden z najważniejszych czynników ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, a zatem stanowi poważne wyzwanie zarówno pod względem oddziaływań resocjalizacyjnych jak i terapeutycznych.

Biorąc pod uwagę opisane okoliczności praca mgr Moniki Szymańskiej nabiera szczególnego znaczenia dla pogłębienia wiedzy o polskiej populacji osób, u których rozpoznano zaburzenia preferencji seksualnych. Dokonując oceny przedstawionej przez Doktorantkę rozprawy należy przede wszystkim wskazać na trafność wyboru jej tematu. Poznanie uwarunkowań rozwoju zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią pedofilii jest kluczowe dla optymalizacji programów terapeutycznych dla tej grupy pacjentów, przede wszystkim oddziaływań nakierowanych na redukcję ryzyka podejmowania zachowań przekraczających normy prawne, zapewnienie bezpieczeństwa pacjentom oraz ich otoczeniu, jak również poprawę ich poziomu funkcjonowania i jakości życia. Praca Doktorantki ma swój istotny wkład w powyższy proces i powinna być udostępniona szerokiemu gronu odbiorców profesjonalnie zajmujących się problematyką zaburzeń preferencji seksualnych.

Uwagi szczegółowe:

Przedłożona do recenzji praca doktorska liczy łącznie z piśmiennictwem i załącznikami 187 stron, z tego 47 stron stanowi wstęp obejmujący przegląd piśmiennictwa, ponad 2 strony - sformułowanie celów, hipotez oraz pytań badawczych pracy. Materiał i metody, w tym opis grup badanych liczy 6 stron, uzyskane wyniki – 83 strony, dyskusja – 14 stron, a wnioski umieszczono na 2 stronach. Piśmiennictwo jest bardzo obszerne, dobrze dobrane, aktualne; liczy 147 pozycji. Została zachowana poprawna proporcja między poszczególnymi częściami rozprawy doktorskiej. Praca jest napisana w sposób jasny, zrozumiałym językiem, ilustrowana wieloma dobrze opisanymi rycinami, tabelami, wykresami, starannie opracowana pod względem edytorskim.

We wstępnej części pracy Doktorantka przedstawiła obszerne opracowanie współczesnej literatury z uwzględnieniem danych epidemiologicznych, koncepcji etiologicznych, systemów klasyfikacyjnych, opcji terapeutycznych czy też możliwości oceny ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa przez osoby z zaburzeniami preferencji seksualnych pod postacią pedofilii. W pracy wyraźnie podkreślono, iż dotyczy ona osób, o których w trakcie opiniowania seksuologicznego na potrzeby wymiaru sprawiedliwości

rozpoznano zaburzenia preferencji seksualnych pod postacią pedofilii. Doktorantka słusznie zaakcentowała, iż wobec zrekrutowanych do badania osób toczyło się postępowanie karne, a zatem nie zostały (jeszcze) skazane za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej, gdyż postępowanie nie zostało zakończone i sąd nie wydał w tej sprawie prawomocnego wyroku. Jednak bezpośrednia ocena kliniczna potwierdziła u badanych osób rozpoznanie kliniczne zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią parafilii i to stanowiło podstawę kwalifikacji do badania. Powyższa procedura spełnia założenie Doktorantki zaprezentowane w tytule rozprawy, iż będzie oceniać czynniki predysponujące do rozwoju zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią pedofilii, a nie do podjęcia zachowań przekraczających normy prawne. Należy podkreślić ogrom pracy włożony przez Doktorantkę w przygotowanie tak rzetelnego opracowania. Zwraca jednak uwagę szeroki zakres poruszanych zagadnień, który w sposób zbyt ogólny prowadzi do postawionych hipotez i pytań badawczych. Nie stanowi to jednak przeszkody w podążaniu za tokiem rozumowania Doktorantki, szczególnie że każda z hipotez została szczegółowo uzasadniona i umocowana we współczesnej literaturze.

Monika Szymańska sformułowała główny cel swojej pracy doktorskiej, którym było „określenie cech charakteryzujących oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii, które mogą odgrywać znaczącą rolę w formowaniu się powyższego zaburzenia”.

Następnie doktorantka wyodrębniła 5 hipotez badawczych:

H 1: Większość oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii cechuje się kobiecą płcią psychiczną.

H 2: U większości oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii nie rozpoznaje się innych zaburzeń seksualnych, a także cechują się oni dobrą samooceną w roli partnera seksualnego.

H 3: U oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii najczęściej występującym zaburzeniem seksualnym są zaburzenia erekcji. Oskarżeni z powyższym zaburzeniem częściej wybierają młodsze wiekiem ofiary.

H 4: Zaburzenia erekcji w większym stopniu niż przedwczesny wytrysk wpływają na obniżoną samoocenę oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych.

H 5: Większość mężczyzn z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii nie było ofiarami wykorzystania seksualnego w dzieciństwie.

Doktorantka sformułowała także 3 pytania badawcze:

1. Czy możliwe jest stworzenie profilu oskarżonych o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej wobec dzieci z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii?
2. Czy u oskarżonych o przestępstwa seksualne wobec dzieci z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii wiek inicjacji seksualnej i typologia zachowań seksualnych różni się od danych z ogólnopolskiej populacji?
3. Jakie czynniki rozwoju psychoseksualnego oskarżonych o przestępstwa seksualne wobec dzieci z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii są decydujące dla formowania się u nich zaburzeń preferencji?

Do badań włączono: 103 mężczyzn w wieku 19-70 lat, oskarżonych o popełnienie przestępstw seksualnych z art. 200 k.k i/lub art. 202 k.k. z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych o typie pedofilii. Były to osoby, w sprawie których toczyło się postępowanie karne. Doktorantka opisała szczegółowo kryteria włączenia i wyłączenia do badania. Grupę kontrolną stanowiła populacja 506 mężczyzn w wieku 18-70 lat pochodząca z Raportu Seksualności Polaków 2017.

U każdego z pacjentów z grupy badanej wykonano badanie polegające na zebraniu wywiadu seksuologicznego oraz narzędzi dodatkowych tj. skal, testów i kwestionariuszy, zaś średni czas trwania badania wynosił około 5 godzin. Osoby z grupy kontrolnej zostały przebadane metodą CAWI (*Computer Assisted Web Interviewing*). Badanie odbywało się od 4 do 15 grudnia 2015r. Pytania zadawane osobom z grupy kontrolnej oraz badanej (w części wywiadu seksuologicznego) były takie same. Zastosowano następujące narzędzia: Wywiad seksuologiczny autorstwa Zbigniewa Lew-Starowicza, Kwestionariusz Seksuologiczny autorstwa A. Kokoszki i wsp., Skalę Mell-Krat, Inwentarz Płci Psychologicznej, Skalę Samooceny Rosenberga oraz Kwestionariusz do oceny życia płciowego mężczyzn IIEF -5.

Doktorantka w swojej pracy oparła się jedynie na jednowymiarowych analizach, nie podejmując próby analizy wieloczynnikowej. Mimo, iż zaprezentowane wyniki są dość liczne, brakuje motywu przewodniego koncepcji Doktorantki, co sprawia wrażenie pewnej przypadkowości przeprowadzonych analiz. Wartościowym wykorzystaniem uzyskanych danych mogłaby być propozycja spójnego modelu statystycznego i próba ujawnienia kluczowych czynników predysponujących do wystąpienia zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią pedofilii przy uwzględnieniu współzmiennych. Niemniej jednak uzyskane w pracy Doktorantki dane stanowią wystarczający materiał dla dalszego omówienia oraz sformułowania wniosków.

W dyskusji Doktorantka odniosła uzyskane przez siebie wyniki do danych z dostępnego piśmiennictwa. Ta część pracy obejmuje właściwie jedynie odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze, omówienie implikacji praktycznych wyników oraz ich ograniczenia. Biorąc pod uwagę obszerny zakres części wstępnej rozprawy, tj. teoretycznej, omówienie wyników sprawia wrażenie nieco pobieżnego i zbyt konkretnego. Doktorantka nie odnosi się do znacznej części uzyskanych przez siebie wyników. Przedstawiony sposób rozumowania i analizy uzyskanych danych, ich osadzenia we współczesnej literaturze, choć zbyt pobieżny, jest jednak wystarczający, aby uznać, iż dane interpretowane były przez Doktorantkę prawidłowo i rzetelnie. Jednocześnie mgr Monika Szymańska omówiła ograniczenia metodologiczne uzyskanych wyników, co świadczy o umiejętności krytycznego podejścia do przeprowadzonych analiz.

Pracę wieńczą wnioski końcowe, które nawiązują do postawionych problemów badawczych. Doktorantka sformułowała 9 wniosków:

1. Dominującą płcią psychologiczną u oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych o typie pedofilii jest kobieca płeć psychologiczna, stwierdzono ją u 46,6% badanych.
2. U 48,5% oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii rozpoznano inne zaburzenia seksualne.
3. Większość oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii cechuje się dobrą samooceną w roli partnera seksualnego.
4. U oskarżonych o popełnienie przestępstw seksualnych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych o typie pedofilii najczęściej występującym zaburzeniem seksualnym są zaburzenia erekcji. Oskarżeni z powyższym zaburzeniem częściej wybierają młodsze wiekiem ofiary.
5. Zaburzenia erekcji w większym stopniu niż przedwczesny wytrysk wpływają na obniżoną samoocenę oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii.
6. Większość oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii nie było ofiarami wykorzystania seksualnego w dzieciństwie.
7. Na podstawie uzyskanych przeze mnie wyników badań można określić następujący profil oskarżonych z zaburzeniami preferencji seksualnych typu pedofilii:

- łączy ich pozytywna więź z matkami a negatywna lub obojętna z ojcami,
  - negatywnie oceniają związek swoich rodziców,
  - posiadają zaburzenia identyfikacji z rolą męską,
  - charakteryzuje ich wczesny wiek inicjacji seksualnej,
  - mają wysoki poziom libido,
  - posiadają inne zaburzenia seksualne,
  - przy występowaniu zaburzeń erekcji wybierają młodsze wiekiem ofiary,
  - mają nieudane związki partnerskie,
  - cechują się wysoką samoocena.
8. Oskarżeni z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii częściej od mężczyzn z ogólnopolskiej populacji deklarują uczucia przyjemności i zadowolenia towarzyszące ich aktywności masturbacyjnej, wcześniej podejmują kontakty seksualne a także deklarują większą ilość partnerów seksualnych i częstotliwość odbywania kontaktów seksualnych.
9. U oskarżonych z rozpoznaniem zaburzeń preferencji seksualnych typu pedofilii decydujące dla formowania się zaburzeń preferencji seksualnych są następujące czynniki:
- pozytywne relacje z matką i negatywne relacje z ojcem,
  - zaburzenia identyfikacji płciowej,
  - zaburzone relacje partnerskie,
  - występowanie zaburzeń seksualnych.

Reasumując, pragnę stwierdzić, że rozprawa doktorska Moniki Szymańskiej stanowi ważny wkład w rozwój wiedzy na temat czynników predysponujących do rozwoju zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią pedofilii. Stwierdzone niedociągnięcia nie umniejszają znaczącej wartości przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej i mojej pozytywnej oceny. Z dużym uznaniem należy przyjąć, że doktorantka podjęła pracę badawczą w tak istotnym obszarze, ale równocześnie tak trudnym do przeprowadzenia z uwagi chociażby na ograniczoną dostępność grupy badanej. Doktorantka zastosowała poprawną metodologię badań i uzyskała bardzo ciekawe wyniki.

Przedstawiona rozprawa doktorska mgr Moniki Szymańskiej wskazuje, że Doktorantka była dobrze przygotowany merytorycznie do podjęcia badań naukowych dotyczących uwarunkowań zaburzeń preferencji seksualnych pod postacią pedofilii. W

sposób rzetelny przeprowadziła ocenę uzyskanych wyników, a także krytycznie oceniła rezultaty własnych analiz.

Przygotowana przez Doktorantkę rozprawa doktorska spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim i odpowiada warunkom określonym w art. 13 ust 1. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*. Przedkładam zatem wniosek wysokiej Radzie Naukowej Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego o dopuszczenie mgr Moniki Szymańskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med.
Marcin WOJNAR
lekarz
specjalista psychiatra
4730703

